

Ελευθεριακές σχέσεις και σεξουαλικότητα
| Μια απελευθερωτική οπτική |

Μαρία Μ.

Θα 'ρθει μια μέρα που δε θα 'χουμε πια τι να πούμε
Θα καθόμαστε απέναντι και θα κοιταζόμαστε στα
μάτια
Η σιωπή μου θα λέει: Πόσο είσαι όμορφη, μα δε
βρίσκω άλλο τρόπο να στο πω
Θα ταξιδέψουμε κάπου, έτσι από ανία ή για να
πούμε πως κι εμείς ταξιδέψαμε.
Ο κόσμος ψάχνει σ' όλη του τη ζωή να βρει
τουλάχιστο
τον έρωτα, μα δεν βρίσκει τίποτα.
Σκέφτομαι συχνά πως η ζωή μας είναι τόσο μικρή
που δεν αξίζει καν να την αρχίσει κανείς.
Απ' την Αθήνα θα πάω στο Μοντεβίδεο ίσως και
στη Σαγκάη, είναι κάτι κι αυτό δε μπορείς
να το αμφισβητήσεις.
Καπνίσαμε –θυμήσου– ατέλειωτα τσιγάρα
συζητώντας ένα βράδυ
–ξεχνώ πάνω σε τι– κι είναι κρίμα γιατί ήταν τόσο
μα τόσο ενδιαφέρον.
Μια μέρα, ας ήτανε, να φύγω μακριά σου αλλά κι
εκεί θα 'ρθεις και θα με ζητήσεις
Δε μπορεί, Θε μου, να φύγει κανείς μοναχός του.

Μανόλης Ανγνωστάκης: Τα ποιήματα 1941-1971

Ο «δυσήνιος τύπος» είναι ένα κινηματικό εκδοτικό εγχείρημα για την ανάδειξη, γνωστοποίηση και διάδοση των αγώνων, για την διατήρηση της κοινωνικής-ταξικής μνήμης και για την εξάπλωση των αναρχικών, ελευθεριακών και ανατρεπτικών ιδεών.

Πρόλογος

Η παρούσα έκδοση είναι προϊόν της ανάγκης κατάθεσης μιας ολοκληρωμένης θέσης σε σχέση με τις σχέσεις, τη σεξουαλικότητα και τη σεξουαλική επαφή σε μια απελευθερωτική οπτική που οραματίζεται την κοινωνική επανάσταση και την ελεύθερη κοινωνία. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη να συζητάμε, να επικοινωνούμε και να τοποθετούμε όλα αυτά τα ζητήματα συγκροτημένα και ολιστικά στην κατεύθυνση της απελευθέρωσής μας από κάθε μορφής δεσμά.

Κάτι τέτοιο μπορεί να υπάρξει μόνο μέσα από την πάλη ενάντια στα στοιχεία εκείνα που, εξ' αρχής, σήμερα δομούν τις σχέσεις που αναπτύσσουμε με τους συντρόφους μας: την ιδιοκτησία και τις απολήξεις της πατριαρχίας όπως αυτές εκφράζονται ανάμεσα σε δυο ανθρώπους που βρίσκονται, επικοινωνούν και αναπτύσσουν μια επαφή. Στοιχεία δομικά και του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος.

Όλα αυτά είναι ζητήματα που επηρεάζουν αμεσα τις ζωές μας. Από την άλλη αυτά τα ζητήματα είναι πυρηνικά για τη δόμηση μιας άλλης κοινωνίας, ελεύθερης και ισότιμης σύμφωνη με την ελευθεριακή ιδέα και την Υπόθεση. Οι σχέσεις και οι σεξουαλικές στιγμές θα έπρεπε, φυσικά και ανθρώπινα, να είναι τα πιο απελευθερωμένα πράγματα και οφείλουμε εμείς να τις διαφυ-

λάζουμε ως τέτοια.

«Η αστική τάξη λοιπόν, ας γκρεμίσει τον κόσμο της πριν αποχωρήσει οριστικά από το προσκήνιο της ιστορίας. Εμείς κουβαλάμε έναν καινούριο κόσμο, εδώ, στις καρδιές μας. Κι ο κόσμος αυτός μεγαλώνει κάθε στιγμή. Μεγαλώνει και τώρα, αυτή τη στιγμή που σας μιλάω...»
Μπουεναβεντούρα Ντουρρούτι

Άλλωστε, ως αναρχικές και αναρχικοί έχουμε ένα χρέος: να οραματιστούμε την άλλη κοινωνία και να την παρουσιάσουμε μπροστά στην κοινωνική πλειοψηφία. Να δείξουμε πως υπάρχει ένας άλλος κόσμος που μπορούμε να τον φτιάξουμε όλοι μαζί, και σε αυτόν τον κόσμο οι σχέσεις απελευθερώνουν το άτομο, το άτομο αποθεώνεται μέσα στο συλλογικό αίσθημα του «εμείς».

Τέλος, ο τρόπος τοποθέτησης όλων αυτών των ζητημάτων πρέπει να είναι στην κατεύθυνση της ενδυνάμωσης των γυναικών και ουσιαστικής κατανόησης από πλευράς των αντρών συντρόφων.

Φυσικά, η παρούσα έκδοση είναι αποτέλεσμα του συλλογικού αγώνα, είναι αποτέλεσμα σκέψεων και συζητήσεων με συντρόφισσες και συντρόφους, είναι αποτέλεσμα της ζωής και κυρίως της ελευθεριακής αντίληψης και της ανάγκης τοποθέτησης όλων των ζητημάτων με βάση αυτήν για την κατανόηση, την πάλη και, τελικά, την οριστική απαλλαγή από τον κόσμο της πατριαρχίας, του κράτους και των αφεντικών.

«Αυτός, κυρίες και κύριοι, είναι ο αναρχισμός. Όσο μεγαλύτερες είναι η ελευθερία και οι ευκαιρίες για κάθε μονάδα της κοινωνίας τόσο αξιότερο θα είναι το άτομο και τόσο το καλύτερο για την κοινωνία· και τόσο πιο δημιουργική και εποικοδομητική θα είναι η ζωή του συνόλου. Αυτό, εν συντομία, είναι το ιδανικό στο οποίο αφιέρωσα τη ζωή μου...»

Emma Goldman

Ελευθεριακές σχέσεις και σεξουαλικότητα | Μια απελευθερωτική οπτική |

Περί ιδιοκτησίας

Ο κόσμος του κράτους και του κεφαλαίου είναι ένας κόσμος που έχει δομηθεί στα θεμέλια της ιδιοκτησίας.

Έτσι και οι σχέσεις, για να ανταποκριθούν στις ανάγκες του σάπιου κόσμου της εξουσίας, για να αναπαράγουν την πατριαρχία και τα πρότυπά της είναι εμποτισμένες με όλες τις αρχές αυτής της κοινωνίας και φυσικά δομούνται, κυρίως, πάνω στην ιδιοκτησία.

Η ιδιοκτησία αποτέλεσε πάντα το βασικό στοιχείο συγκρότησης και δόμησης της οικογένειας μέσα στον καπιταλισμό, άρα και των σχέσεων.

Ελευθεριακές σχέσεις

Οι ελευθεριακές σχέσεις, στον κυρίαρχο δημόσιο λόγο, ταυτίζονται με την πολυγαμία. Ωστόσο, οι ελευθεριακές σχέσεις με βάση την ελευθεριακή αντίληψη είναι κάτι πολύ πιο πολύπλευρο και πιο σημαντικό από αυτό. Οι ελευθεριακές σχέσεις πρέπει να ταυτίζονται με τις αρχές και τις αξίες της ελευθεριακής κουλτούρας. Οι ελευθεριακές σχέσεις δεν είναι ερωτικές ή φιλικές. Είναι σίγουρα και πάντα συντροφικές.

Οι ελευθεριακές σχέσεις βασίζονται στην βασική αρχή της αναρχίας,

τη συλλογικότητα και το συλλογικό αίσθημα. Βασίζονται στο αίσθημα ότι εμείς είμαστε αυτοί που θα χτίσουμε από κοινού κάτι όμορφο, κάτι ουσιαστικό, αληθινό και απελευθερωτικό. Το «εγώ» δεν υπάρχει σε μια ελευθεριακή σχέση. Υπάρχει μόνο το «εμείς», αυτό που συντίθεται από τα θέλω, τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τα συναισθήματα των εμπλεκόμενων, τα πάθη και τις παθογένειες που φέρουν από τον κόσμο στον οποίο έχουν μεγαλώσει. «Από τον καθένα με βάση τις δυνατότητές του στον καθένα με βάση τις ανάγκες του».

“Η μικροπρέπεια χωρίζει, η ευρύτητα του πνεύματος ενώνει. Ας είμαστε ανοιχτόμυαλοι και μεγαλόψυχοι. Ας μην αγνοήσουμε τα ζωτικής σημασίας πράγματα εξαιτίας του όγκου των μικροπραγμάτων που μας περιβάλλουν. Η ορθή αντίληψη για τη σχέση των δύο φύλων δεν αναγνωρίζει κατακτητές και κατακτημένους• δεν γνωρίζει παρά μόνο ένα πράγμα: το να δίνεσαι χωρίς περιορισμούς προκειμένου να βρεις τον πλουσιότερο, βαθύτερο και καλύτερο εαυτό σου. Αυτό μόνο μπορεί να γεμίσει το κενό και να μετασχηματίσει την τραγωδία της χειραφέτησης της γυναίκας σε χαρά, απεριόριστη χαρά.”

Η τραγωδία της γυναικείας χειραφέτησης, Emma Goldman

Οι ελευθεριακές σχέσεις απορρίπτουν εμπράκτως την ιδιοκτησία. Σε μια σχέση, όπως την οραματιζόμαστε δεν υπάρχουν κατακτητές και κατακτημένοι. Μια σχέση είναι απόλυτα ισότιμη και ειλικρινής, με σεβασμό στη γυναίκα, με αγώνα για την απαλλαγή από τα πρότυπα και τα στερεότυπα που κρυφά ή φανερά επηρεάζουν τις σχέσεις και τους ανθρώπους μέσα σε αυτήν. Μια σχέση που χτίζεται με αγώνα για την απαλλαγή από έμφυλους ρόλους. Δεν οφείλει μια γυναίκα μόνο να είναι προσιτή σε μια σχέση, δεν οφείλει μια γυναίκα μόνο να περιποιείται το έτερον ήμισυ, δεν οφείλει μια γυναίκα μόνο να προσπαθεί να διατηρήσει μια σχέση όμορφη και να απαλλαγεί από τα προβλήματα, δεν οφείλει μια γυναίκα μόνο να διαθέτει ενσυναίσθηση.

«Ο αναρχισμός αντιμάχεται κάθε απόπειρα μιας ομάδας ανθρώπων ή ενός ατόμου να διαχειρίζεται τη ζωή των άλλων. Η βάση του αναρχισμού είναι η πίστη στην ανθρωπότητα και στις δυνατότητές της»

Emma Goldman

Οι ελευθεριακές σχέσεις είναι σχέσεις απόλυτης ισοτιμίας, αμοιβαιότητας, αλληλοκατανόησης και αλληλοσεβασμού. Αλληλοσεβασμό για τα πάθη, τις αδυναμίες, τα καλώς και τα κακώς κείμενα του άλλου συντρόφου, χωρίς κανείς να επιβαρύνεται από αυτά. Σχέσεις που βασίζονται στην ανοιχτή, καθαρή και απελευθερωμένη επικοινωνία μεταξύ των ατόμων χωρίς ντροπές και φόβους. Μόνο έτσι μπορεί να χτιστεί μια ελεύθερη σχέση που θα ικανοποιεί τα θέλω όλων και θα λύνει τα κοινά τους προβλήματα.

Είναι φυσικό, ο κάθε άνθρωπος να φέρει τραύματα από τον τρόπο που έχει μεγαλώσει, από σχέσεις και συμπεριφορές που τον έχουν πληγώσει και του έχουν δημιουργήσει ανασφάλειες, σε έναν κόσμο που βασίζεται στην καλλιέργεια της ανασφάλειας και του φόβου. Αυτά οφείλουν να είναι κατανοητά και να παλεύονται σε μια ελευθεριακή σχέση. Σε ευθεία αναλογία, με το πως οραματιζόμαστε να παλεύουμε, σε μία ελευθεριακή κοινωνία, τα πάθη και τα προβλήματα που φέρουμε μεγαλωμένοι και μεγαλωμένες σε μία καπιταλιστική κοινωνία, έτσι και σε μία ελεύθερη σχέση πρέπει να υπάρχει συζήτηση, δουλειά και κατανόηση σε σχέση με το τι φέρει ο καθένας μέσα του.

Οι ελευθεριακές σχέσεις οφείλουν να είναι απαλλαγμένες, ή να προσπαθούν σε αυτή τη κατεύθυνση, από μικροαστικές αντιλήψεις και ενσωματωμένα πρότυπα. Οι ελευθεριακές σχέσεις βασίζονται στον έρωτα, στην αγάπη, στο πάθος και στη διάθεση να είσαι και να μοιράζεσαι τον χρόνο σου με τον σύντροφό σου. Δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα της βολής ή της ανασφάλειας που προκαλεί η μοναξιά. Οφείλει να διαπνέεται από πάθος και ζωντάνια.

Η ζήλεια και η ανασφάλεια δεν έχουν θέση σε τέτοιες σχέσεις. Αυτές οι σχέσεις είναι τόσο απελευθερωμένες για τα άτομα, αυτές οι σχέσεις καλύπτουν κάθε ανάγκη των εμπλεκομένων και δεν μπορούν να προκύπτουν αρνητικά συναισθήματα αμφισβήτησης τους.

Αυτές οι σχέσεις είναι απαλλαγμένες από κοινωνικά στερεότυπα και συμβάσεις. Αυτές οι σχέσεις δεν έχουν για τίποτα να ντραπούν, έχουν μόνο να διδάξουν και να δείξουν έναν εναλλακτικό δρόμο στα υπάρχοντα στερεότυπα.

Σεξουαλικότητα

Φυσικά, μια σχέση δομημένη στο συλλογικό αίσθημα, την αλληλεγγύη, την αλληλοκατανόηση, την αμοιβαιότητα, μια σχέση απαλλαγμένη από τις παθογένειες του υπάρχοντος, μια σχέση στην οποία επικοινωνούνται με ειλικρίνεια τα θέλω είναι μια σχέση που είναι ανοιχτή στην σεξουαλική επαφή με πολλούς συντρόφους. Μια σχέση δομημένη στην κατανόηση και αντιλαμβανόμενη πως ο ερωτισμός και η επαφή μπορεί να προκύψει μεταξύ δυο ανθρώπων που συναντιόνται και αυτό δεν μπορεί να διακυβευθεί μια άλλη δυνατή συναισθηματική επαφή, μπορεί να ανεχτεί και να υποστηρίξει σθεναρά τη δυνατότητα απόλυτης ελευθερίας του ατόμου, πάντα σε συνάρτηση με την προστασία και την αγάπη προς τον σύντροφο του.

Ο επαφή με πολλούς συντρόφους- είναι μία όμορφη απόληξη της ελευθεριακής σχέσης και όχι η ουσία της, μια όμορφη απόληξη του ελεύθερου έρωτα που βασίζεται στην ελεύθερη συμφωνία μεταξύ των ατόμων! Και αυτό είναι σημαντικό να το διευκρινίζουμε καθώς εάν ταυτίσουμε την ελευθεριακότητα με την πολυγαμία κινδυνεύουμε να συναινέσουμε σε περαιτέρω πληγές για τους ανθρώπους και τα συναισθήματά τους. Άλλωστε ο ορισμός μιας σχέσης ως «πολυγαμικής» ή «μονογαμικής», όπως κυρίαρχα συζητιέται, βασίζεται ακριβώς πάνω στη βάση ότι οι σχέσεις δομούνται με βάση την ιδιοκτησία. Η ελευθεριακή σχέση είναι το ευρύτερο πλαίσιο με όλα αυτά τα όμορφα χαρακτηριστικά, μέσα στο οποίο ο ελεύθερος έρωτας είναι αποδεκτός και ευπρόσδεκτος.

Η σεξουαλική απελευθέρωση, που πραγματώνεται, μέσα από τον ελεύθερο έρωτα σε μία σχέση που βασίζεται στα παραπάνω, πρέπει να είναι μια υπέρβαση και να στηρίζεται στην αποθέωση της αγάπης, στην απόλυτη ανεξαρτησία, στην αμοιβαία κατανόηση ανάμεσα στον άντρα και τη γυναίκα σ' όλα τα επίπεδα.

Σεξουαλική επαφή

Η σεξουαλική επαφή μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων είναι η πιο σπουδαία, η πιο δική τους στιγμή, η πιο ισότιμη και ελεύθερη στιγμή μεταξύ τους. Η –μόνο δική τους- στιγμή να φερθούν ακριβώς όπως θέλουν και νιώθουν, με απόλυτο σεβασμό στον/στους σύντροφο/συντρόφους τους, και να αισθανθούν την ελευθερία που δίνει αυτή η μοναδική στιγμή.

Η σεξουαλική απελευθέρωση δεν είναι μόνο ο ελεύθερος έρωτας με πολλούς συντρόφους αλλά και η απόλυτη ελευθερία στον -μεταξύ τους- έρωτα. Καμία ντροπή, καμία ενοχή, καμία αδυναμία επικοινωνίας των θέλω και μη, κατά τη διάρκεια του έρωτα, δεν μπορεί να μπει εμπόδιο στο να νιώσουν δυο άνθρωποι την απόλυτη αυτή ελευθερία και γνωριμία, την απόλυτη γνωριμία μεταξύ των σωμάτων.

Φυσικά, για να ισχύουν όλα αυτά υπάρχει ανάγκη τα άτομα να απαλλαχθούν από τα κυρίαρχα πρότυπα και τις κυρίαρχες θέσεις που έχουν καλεστεί να καλύψουν και να ανταποκριθούν από τη στιγμή της γέννησής τους.

Από τη μία, οι άνδρες σύντροφοι οφείλουν να κατανοήσουν τα θέλω και τα μη των ερωτικών τους συντρόφισσών, να απαλλαχτούν από σεξουαλικά μοτίβα και συμπεριφορές που αναπαράγουν το πρότυπο του άνδρα κατακτητή και της υποταγμένης γυναίκας. Από την άλλη οι γυναίκες συντρόφισσες πρέπει, κόντρα στον τρόπο που έχουν μεγαλώσει και ανατραφεί, να βρουν τη δύναμη και το θάρρος να επικοινωνήσουν τις σεξουαλικές τους διαθέσεις την στιγμή της σεξουαλικής επαφής. Η σεξουαλική επαφή, για να είναι ουσιαστική, η πιο ελεύθερη στιγμή για δυο ανθρώπους πρέπει αυτοί να ικανοποιούνται ισότιμα.

Είναι σύνηθες για τις γυναίκες που έχουμε μεγαλώσει σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και σε μια συγκεκριμένη κοινωνία να νιώθουμε την ανάγκη της ικανοποίησης του ερωτικού μας συντρόφου ανεξάρτητα της δικής μας διάθεσης. Αυτό, σε στιγμές, μπορεί να γίνει δυσβάστακτο βάρος για μια κοπέλα που δεν έχει ερωτική διάθεση ή η διάθεση αυτή διαφέρει από του συντρόφου της. Για έναν άνδρα είναι επιλογή του να ικανοποιήσει ή όχι την ερωτική του σύντροφο, ενώ για μια γυναίκα είναι υποχρέωσή της να το κάνει, κι αν αυτό δεν φαίνεται τότε είναι σίγουρο ότι αυτό ισχύει υποσυνείδητα σε όλες τις γυναίκες.

Οπότε, αποτελεί ζήτημα σκέψης, συζήτησης και επίλυσης μόνη της ή σε μία απελευθερωτική κοινότητα που θα μπορέσει να την απαλλάξει από τέτοιου τύπου-βαθιά ριζωμένη στη ψυχοσύνθεσή της-στερεότυπα. Η ύπαρξη και η δόμηση μιας ελεύθερης και ισότιμης σχέσης μεταξύ δύο ερωτικών συντρόφων θα βοηθήσει σίγουρα σε αυτή την κατεύθυνση. Από την άλλη, επειδή αυτό αποτελεί μια δύσκολη διαδικασία για κάθε γυναίκα, οι άνδρες σύντροφοι πρέπει να έχουν αντανακλαστικά προκειμένου αυτό να το κατανοήσουν και να τις διευκολύνουν να κινηθούν και να επικοινωνήσουν τα θέλω και τις ανάγκες τους.

Μπορούν οι σχέσεις να είναι ειλικρινά ελευθεριακές, μπορεί το σεξ και η σεξουαλικότητα να είναι ειλικρινά απελευθερωμένα στο υπάρχον;

« (...) Όμως, πώς μπορεί κανείς να μιλάει γι' αυτό σήμερα, με κάθε ψυχή φυλακισμένη, με κάθε καρδιά εγκλωβισμένη, λαβωμένη και ακρωτηριασμένη;» Αλλάξτε την κοινωνία, δημιουργήστε ένα καλύτερο κοινωνικό περιβάλλον, και μετά θα μπορούμε να κρίνουμε τι είναι παράγωγο της φύσης μας και τι είναι παράγωγο ενός εξουσιαστικού συστήματος. Γι' αυτόν το λόγο, ο αναρχισμός «υποστηρίζει την απελευθέρωση του ανθρώπινου μυαλού από την κυριαρχία της θρησκείας, την απελευθέρωση του ανθρώπινου σώματος από την κυριαρχία της ιδιοκτησίας.»

Έμμα Γκόλντμαν, Αναρχισμός και άλλα δοκίμια / Emma Goldman, *Anarchism and Other Essays*)

Φυσικά και οι σχέσεις δεν μπορούν αν είναι απαλλαγμένες από το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο σχηματίζονται και διαμορφώνονται. Η ελευθερία και η ισότητα απειλούνται από συγκρούσεις που προκύπτουν λόγω της ατομικής ιδιοκτησίας.

Ως εκ τούτου, δεν είναι παράλογο οι σχέσεις που διαμορφώνονται σήμερα στο υπάρχον εξουσιαστικό και εκμεταλλευτικό σύστημα να είναι, στον πυρήνα τους, σχέσεις εξουσίας, να αναπαράγουν τους υφιστάμενους έμφυλους ρόλους και πρότυπα και να διαπνέονται από όλα αυτά που απορρέουν από την έννοια της ιδιοκτησίας, ως δομικό στοιχείο αυτών, από κτητικότητα, ζήλεια, ανειλικρίνεια, φόβο κι ανασφάλεια.

Η ελευθεριακή αντίληψη, ωστόσο, μας διδάσκει πως όλα τα ζητήματα που καλούμαστε να διαχειριστούμε και να αντιπαλέψουμε δε θα εξαλειφτούν μονομιάς με την έλευση της αταξικής κοινωνίας.

Έτσι, και όλα αυτά πρέπει να είναι ζητήματα που, ως αναρχικές και αναρχικοί οφείλουμε να τα δουλεύουμε, να τα επεξεργαζόμαστε και να τα επικοινωνούμε μέσα στις ίδιες μας τις σχέσεις, στο πεδίο εκείνο που εκφράζονται με αμοιβαία κατανόηση και υποστήριξη. Μόνο έτσι, μόνο μέσα από τις ίδιες τις σχέσεις και με το συλλογικό αίσθημα για την εξέλιξη και την πορεία των σχέσεων στη ζωή, με όραμα και

προοπτική, μπορούν όλα αυτά να δουλευτόν επί της ουσίας σε μία απελευθερωτική κατεύθυνση.

Ό,τι έχουμε είμαστε εμείς, είναι ο ένας τον άλλον, η εξέλιξη και η προοπτική στη ζωή, με άξονα την προετοιμασία της κοινωνικής επανάστασης και το χτίσιμο μιας ελεύθερης κοινωνίας τούβλο-τούβλο.

